

Actueel Informatieblad

van de Vlaamse Ouderenraad

Driemaandelijks informatieblad

Jaargang 9, nr. 4 - oktober/november/december 2008

Wedstrijd
'Uitgeboid? Ingerold!
binnenin

Inhoud

<i>Voorwoord</i>	1
<i>Nieuws uit de Commissies en Werkgroepen.....</i>	2
<i>Doe mee aan de wedstrijd.....</i>	3
<i>Intergenerationele solidariteit.....</i>	3
<i>Internationale belangstelling voor de Vlaamse Ouderenraad</i>	5
<i>De toekomst van onze pensioenen</i>	10
<i>Aanwinsten in de Vlaamse Ouderenraad</i>	11
<i>Colloquium op de Internationale Dag van de Ouderen</i>	12
<i>Nieuwe normen verbeteren het leef- en wooncomfort in rusthuizen.....</i>	13
<i>Ouderenzorg over de grens.....</i>	14
<i>Beeldvorming over ouderen.....</i>	16
<i>Verenigingen maken mensen gelukkiger</i>	19
<i>Ouderen en energie</i>	20
<i>Naar een nieuw woonzorgdecreet</i>	22
<i>Driewiel fietsen - geen evenwichtsoefening.....</i>	23
<i>Blijf uit de greep van griep</i>	24
<i>Breng de Vlaamse Ouderenraad een bezoekje op Zenith!.....</i>	27
<i>Wijsheid verjaart niet - leren van het leven</i>	28
<i>Een samenleving voor alle seizoenen - relaties tussen generaties: een uitdaging.....</i>	32
<i>Leden van het OOK - Vlaamse Ouderenraad</i>	35
<i>Agenda</i>	37

Leren van het leven

“Oude mensen zijn oud, hebben functieverlies, maar zijn en blijven vooral mens,” zegt Marita De Medts, directeur van het Rust- en Verzorgingstehuis (RVT) Sint-Jozef vzw in Moerzeke. Dat het geen loze uitspraak is, getuigen de vele positieve reacties van het intergenerationeel samenwerken.

RVT Sint-Jozef vzw en vrije basisschool de 5-sprong in Moerzeke werken sinds 2000 intensief intergenerationeel samen. Jaarlijks leren bewoners en leerlingen van elkaar in uiteenlopende activiteiten. Sinds 2006 werken de studenten van de opleiding Bachelor lager onderwijs van de Erasmushogeschool Brussel in hun tweede opleidingsjaar een intergenerationeel verhalend ontwerp uit. Tijdens dit project ontdekken en ervaren studenten de vele voordelen van intergenerationeel werken.

Contacten tussen ouderen en jongeren zijn in onze huidige samenleving niet meer vanzelfsprekend. Dit wordt onder meer duidelijk uit een Europees onderzoek (Walker, 1993) waarin werd vastgesteld dat ruim 59% van de ouderen in België weinig of geen contact heeft met jongeren, met inbegrip van eigen kleinkinderen. Dit gegeven is te betreuren, aangezien uit diverse onderzoeken is gebleken dat contacten tussen generaties voor beide leeftijdsgroepen zinvol, belonend en leerzaam kunnen zijn. De wederzijdse beeldvorming tussen jong en oud is maar al te vaak het resultaat van vooroordelen, vage geruchten en de angst voor het onbekende. Bovendien wordt het beeld dat oud en jong van elkaar hebben maar zelden genuanceerd in directe contacten. Het resultaat is dat de leeftijdsgroepen naast elkaar leven.

Contact tussen de generaties echter komt daarmee niet alleen de beide leeftijdsgroepen ten goede, maar ook de samenleving in het algemeen. Dit contact draagt immers bij tot de totstandkoming van een stabiele geïntegreerde samenleving, waar sociale cohesie de boventoon voert. Kortom, een samenleving voor alle leeftijden.

A. Wat zijn intergenerationele projecten?

Intergenerationele projecten zijn doelbewust georganiseerde activiteiten die contacten tussen niet-verwante ouderen en jongeren tot stand brengen. Het zijn projecten die gedurende langere tijd plaatsvinden en die voordelen met zich meebrengen voor beide leeftijdsgroepen.

B. Waarom is intergenerationeel werken zo'n succes?

Dat ouderen en jongeren verschillen, is voor iedereen duidelijk. Zo zijn ze opgegroeid in verschillende tijdperken, communiceren ze op verschillende wijze, beschikken ze over verschillende vaardigheden, kennis, normen en waarden. Het zijn juist deze verschillen die intergenerationele projecten succesvol maken, omdat zij de interessante en leerzame interactie tussen oud en jong stimuleren. Juist omdat de leeftijdsgroepen van elkaar verschillen, kunnen zij van elkaar leren, kunnen zij een bijdrage leveren aan de vervulling van elkaars behoeften en elkaar aanvullen.

Het ontbreekt beiden veelal aan een duidelijke sociale rol en beide leeftijdsgroepen zijn meer dan anderen aangewezen op de buurt. Bovendien zijn er enkele fundamentele basisbehoeften die in elke levensfase van belang zijn, maar die voor ouderen en jongeren vaak moeilijker zijn te vervullen dan voor de werkende middengeneratie. Het gaat daarbij om behoeften als:

- ⊙ het gevoel zinvol en nuttig te zijn
- ⊙ de behoefte aan persoonlijke identiteit
- ⊙ de behoefte aan cultuuroverdracht en overdracht van vaardigheden en kennis
- ⊙ de behoefte aan acceptatie en geborgenheid
- ⊙ de behoefte deel te nemen aan de geschiedenis
- ⊙ de behoefte om op plezierige wijze nieuwe dingen te leren
- ⊙ de behoefte aan aandacht, contact en gezelligheid

Intergenerationele projecten zijn daarom projecten die aansluiten bij fundamentele menselijke basisbehoeften. Bovendien brengen ze een ruilproces en wederzijds vruchtbare contacten tot stand tussen ouderen en jongeren, gebaseerd op leeftijdsverschillen.

C. Aandachtspunten voor een succesvol intergenerationeel project

Veel residentiële ouderenvoorzieningen zijn zich bewust van de noodzaak van het sociaal en psychologisch welbevinden van hun bewoners. Ze grijpen daarom gretig naar het 'intergenerationeel' antwoord. Vol enthousiasme wordt een schoolklas uitgenodigd om een middag langs te komen of wordt een zangoptreden door kinderen georganiseerd. Het verwachte succes blijft echter uit: de kinderen en ouderen komen nauwelijks met elkaar in contact en negatieve stereotiepe beelden worden niet afgebroken, maar juist versterkt. Kennelijk is er iets misgegaan, maar wat?

Uit onderzoek blijkt dat verschillende elementen noodzakelijk zijn voor het welslagen van intergenerationeel werken:

1. Doelbewust georganiseerde activiteiten

Om functionele, wederzijds waardevolle contacten tot stand te brengen is het vereist dat de doelstellingen betrekking hebben op de wensen en behoeften van beide leeftijdsgroepen.

2. Direct contact

Direct contact tussen de leeftijdsgroepen is een vereiste voor een succesvol intergenerationeel project, want alleen dan kan uitwisseling en communicatie tot stand komen. Dat betekent dat een zangopvoering door kinderen wel plezierig kan zijn, maar weinig effect zal hebben als daarna geen contact ontstaat tussen de twee leeftijdsgroepen. Er moet dus sprake zijn van een gezamenlijke activiteit. Belangrijk is tevens direct persoonlijk contact, in plaats van oppervlakkig contact. Oppervlakkige contacten kunnen namelijk tot versterking van negatieve beeldvorming leiden. Jong en oud moeten elkaar leren kennen, willen zij van elkaar kunnen leren. Dit betekent ook dat zij de tijd moeten krijgen om elkaar te leren kennen. Eenmalige contacten zullen bijgevolg zelden de gewenste positieve effecten hebben.

3. Geregeld en gedurende lange tijd

Een Amerikaans onderzoek heeft uitgewezen dat sporadische contacten tussen oudere bewoners van een verpleeghuis en jonge kinderen niet leidt tot vermindering van negatieve stereotiepe beeldvorming, maar tot versterking ervan (Seefeldt, 1987). Kinderen die eenmalig of af en toe het verpleeghuis bezochten, hadden zelfs een negatiever beeld van ouderen dan hun leeftijdsgenoten die niet aan de bezoeken deelnamen. De sporadische bezoeken versterkten bij hen het beeld van de zielige, hulpbehoevende, aan een rolstoel gekluisterde oudere. Bij kinderen die regelmatig, gedurende langere tijd, op bezoek gingen bij bewoners van residentiële ouderenvoorzieningen zag men daarentegen een positieve verandering van de beeldvorming. Deze kinderen zagen ouderen als plezierige, vriendelijke mensen met wie gepraat en gespeeld kan worden. Bij hen bleef niet het

beeld van de oude man in een rolstoel hangen, maar het beeld van de oude man met een vriendelijke glimlach die met hen speelt.

4. Wederzijds belonend contact

Bij de opzet van een intergenerationeel project moet naar de juiste combinatie tussen jong en oud worden gezocht. Met andere woorden: wat de ene leeftijdsgroep kan bieden, moet aansluiten bij de behoeften of wensen van de andere. Een groep tienjarigen is bijvoorbeeld bijzonder leergierig en wil allerlei nieuwe vaardigheden opdoen, zoals timmeren of biljartspelen. Contact met dementerende of zeer hulpbehoevende ouderen zal hen weinig opleveren en zal dus weinig succesvol zijn. Contact met actieve ouderen die behoefte hebben aan een zinvolle dagbesteding en aan het overdragen van hun vaardigheden en kennis zal daarentegen voor beide leeftijdsgroepen belonend en plezierig zijn.

D. Een win-winsituatie voor alle betrokkenen

Vrije basisschool De 5-sprong en vzw RVT Sint-Jozef in Moerzeke zijn sinds 2000 actief bezig met intergenerationeel werken. Directeur Geert Descamps van de vrije basisschool De 5-sprong ziet als voordelen voor de kinderen:

- De kinderen leren omgaan met 'ouder worden' en de problemen die eruit voortspruiten (dementie, handicaps, gevoel van nutteloosheid, afscheid nemen...)

- De kinderen 'beleven' de problematiek in plaats van 'erover te leren'. Ze zijn emotioneel betrokken.
- De leermotivatie van de kinderen stijgt enorm. Ze leren 'het leven', een leerproces met een enorme maatschappelijke relevantie.
- Tussen bepaalde kinderen en bepaalde bewoners van het RVT groeien soms heel warme vriendschappen.
- De kinderen voelen zich verantwoordelijk en leren veel van en met de oudere mensen: "Zij die nog niet zo goed kunnen knippen, leren van en met mensen die niet zo goed meer kunnen knippen."
- Het project brengt dynamiek in de school.

Samen met de kinderen stroomt er energie naar binnen.

Bart Onselaere, diensthoofd van de dienst kineergo-animatie en hoofd projecten en innovatie van vzw RVT Sint-Jozef en mede-initiatiefnemer van het intergenerationeel werken in Moerzeke, formuleert de voordelen voor de betrokken bewoners als volgt:

- De dagelijkse sleur en verveling worden doorbroken.
- Samen met de kinderen stroomt er energie naar binnen.
- De meeste ouderen hoeven in een rust- en verzorgingstehuis niet meer te zorgen. Er wordt voor hen gezorgd. Onbewust wordt hen door de situatie iets belangrijks ontnomen. Het is dan

ook deugdzaam dat ze die zorgtaak nog kunnen opnemen. De warme respons van de kinderen als antwoord op die zorg is het cadeau voor die inzet.

- Doodgewone oefeningen krijgen een extra dimensie door de aanwezigheid van de kinderen (bv. gooien met een bal, zwaaien met de armen...).
- De kinderen helpen bij een aantal taken: voorlezen uit de krant, helpen bij de voeding, de rolstoel duwen tijdens een wandeling, een boodschap doen...

- De genegenheid en de vriendschap die tussen hen en de kinderen groeien, kunnen zorgen voor het doorbreken van het isolement en de vereenzaming.
- Via de kinderen is er contact met de buitenwereld en sluipt er nieuws naar binnen. Het zorgt vaak ook voor nieuwe contacten met de tussengeneraties.
- Zij stellen hun levenservaring en kennis ten dienste van de jongere generaties. Zij zijn de ooggetuigen van wat voor kinderen reeds behoort tot een 'ver verleden'. Dit kunnen doorgeven is enorm belangrijk voor het zelfwaardegevoel van de oudere.

E. Intergenerationeel verhalend ontwerpen. Projectmatig werken binnen de opleiding bachelor leraar lager onderwijs.

Binnen de opleiding tot Bachelor leraar lager onderwijs van de Erasmushogeschool Brussel krijgen de studenten in het tweede jaar de kans een project uit te werken voor leerlingen van het basisonderwijs. Zij waren er ook van overtuigd dat een samenwerking met een basisschool en een RVT met ervaring in intergenerationeel werken zou bijdragen tot het bereiken van belangrijke doelstellingen en competenties bij toekomstige onderwijzers. In 2006 werkten ze voor het eerst intergenerationeel. Vrije basisschool De 5-sprong en RVT Sint-Jozef waren enthousiast en bereid hun deuren voor deze studenten te openen om het project samen te realiseren. De verwachtingen voor dit project werden meer

dan ingelost. Enerzijds leerden de studenten onderling en met externen samenwerken en leerden ze verschillende vaardigheden toepassen, zoals communiceren, organiseren, flexibel zijn... Anderzijds hebben studenten drempels overschreden en zijn ook zij dichter naar de ouderen toe gegroeid.

Studenten hebben drempels overschreden en zijn dichter naar de ouderen toe gegroeid

"Het was tof, gezellig en voor herhaling vatbaar", zegt Hilda, een bewoonster van RVT. "Dit was een bijzonder leuk project", vindt Ina, leerlinge

van het 6de leerjaar van De 5-sprong. "Wij hebben samen met de begeleiders en de oude mensen gedanst, gezongen en spelletjes gespeeld. Ik leerde oude liedjes die ik niet kende en ontdekte nieuwe spannende volksspelen."

Niet alleen de bewoners en de leerlingen, maar zeker ook de lectoren en de studenten van de Erasmushogeschool Brussel hebben intergenerationele projecten naar waarde leren schatten.

Studiedag WIJSHEID VERJAART NIET WANNEER? 19 november 2008 van 9.00 tot 16.30 uur
WAAR? Erasmushogeschool Brussel, Laarbeeklaan 121, te Jette
Meer info en inschrijven:
www.wijsheidverjaartniet.be

Auteurs artikel:

Bart Onselaere, diensthoofd dienst kineergo-animatie, hoofd projecten en innovatie
 vzw RVT Sint-jozef, Moerzeke

Inge De Paepe, lector wiskunde,
 projectcoördinator Erasmushogeschool Brussel

Els Moonen, lector Nederlands
 Erasmushogeschool Brussel